

Леонід Бондарчук

ДЗЕРКАЛО З ГРИМАСАМИ

Пригодницький детектив

Київ

УДК 821.161

Б81

Бондарчук Л.

Б81 Дзеркало з гримасами : пригодницький детектив. — Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. — 298 с.

ISBN 978-617-520-129-9

У фруктовому картелі «Американ фрут» дізналися, що в Україні ось-ось заплідносять сади авокадо. У Грушівку заслали двох розвідників – Крайслера і Бормашиноффа. Вони зазнали цілої низки карколомних і веселих пригод, спіткавшись з моторошною містиккою, місцевими звичаями і забобонами. Автор дотепно розповідає про перелітних птахів, що шикуються в небі в агітаційні гасла, про пісуари для трибун, про несподівані наслідки винаходу вічного двигуна, про фантастичні пригоди на шляху до кохання, про підступність, захланність, про мужність і волю до життя, про завзятість і дружбу, мудрість і оптимізм...

УДК 821.161

ISBN 978-617-520-129-9

© Бондарчук Л., 2021

© Видавництво Ліра-К, 2021

*У кожного народу має бути
своя Вавилонська вежа.
Шумерський епос*

Ранньої квітневої пори, коли новий день тільки-но почав вертати барви прапорам і квітам, на околиці Грушівки з'явилася чоловіча постать. У досвітній час дістатися в село був лише один спосіб – пішки. Тож, певно, подорожній йшов усю ніч. Чолов'яга ступав широким кроком, а за його спиною вже вставало сонце. Сліпуча заграва швидко поглинала прибульця, аж поки він не втопив у вулканічному мареві і шукати його поглядом стало боляче.

Як пише у восьмому катрені Нострадамус, «у затьмареному баченні завжди відбиваються події великі та знаменні...» І якби того світанку хтось довше вдивлявся в палаючий обрій, йому відкрилися б картини майбутнього. Але так як у ранню годину спостерігачів не виявилось, то простежити історичну дистанцію нам доведеться самотужки і повільно – в явищах, характерах, позах та деталях...

Отже, займалася неділя. Сільська череда вже збивала куряву. Пил клубочився в косих променях і прибирав найхімерніших обрисів. У тих обрисах час від часу бачили не тільки цілі панорами – мінарети, бананові хащі, пустельні каравани, першу міждержавну фабрику трибун, а й окремих істот. Навіть потойбічних.

Тінь подорожнього проступила крізь куряву зовсім близько і враз стала чоловіком років сорока. Він крокував із порохняви, і пил бурхав під розтоптаними кирзачами. Коли ноги прибульця черкалися колінами – тканина синіх штанів-галіфе висвистувала маршовий ритм.

Біля триниці чоловік впустив протигазну сумку, засмикнув за пасок порожній рукав гімнастерки і сповістив дядькам, що курили на лаві, про свій хист вибавляти від мозолів. Сільський досвід радив якнайдалі триматися від таких дивних людей і пропозицій. Тож

курці одразу згадали про невідкладні справи й пішли. На лаві лишилося двоє. Одного – з прискаленим оком та вусами-щіточками так і хотілося погладити по волоссю кольору рудого собачого хутра, пошукати там реп'яхів. Чоловік мав звичку широко усміхатися, і тоді з краєчка посмішки визирала золота коронка. Другий дивився на власний черевик, продірявлений велетенською мозолею.

– Всякі? – спитав він.

Безрукий лизнув сухі губи:

– І невідомі медицині! Виводив кур'ерам такі мозолі, аж...

– Невже й на підозві? – перебив золотозубий.

– Хоч на язиці!

Безрукий черкнув неголеною щокою по відрі з водою і зробив кілька пожадливих ковтків. Власник рудої чуприни – Горчик – вражено зиркнув на відро, що взялося подряпинами до свіжого металу.

– Бегемотів у зоопарках рятував, – стусонув чоботом торбу однорукий, і там хижо брязнули сталь і скло...

– А чи не буде так, що... – вагався чоловік з мозолею.

Але прибулець уже виймав інструмент. Холодно зблискували криві ампутаційні ножі. Руки пацієнта од ляку дрижали так, наче вишивав хрестиком. Знімаючи черевик, він аж вереснув.

– Доведеться терпіти! – спробував заспокоїти Горчик.

– Може, якийсь наркоз, може, сто грамів? Болітиме ж, – белькотав чоловік з мозолею.

– Який наркоз? Нюся аж у десять одчинить!

Однорукий ножицями для бляхи вже стриг покривлені нігті.

– Момент! – зупинив Горчик. – У криницю летить...

Тим часом однорукий повернув кашкета козирком на потилицю, дістав шматок чорної гуми, проштрикнув у ній дірку, приміряв до мозолі. Потім приклеїв латку на ногу так, що жовтий вершок мозолі стримів крізь отвір. По тому відкоркував каламарчик із написом H_2SO_4 (концентрована). І все те одною рукою.

Горчик ухопив пацієнта за руки. Каліка хлюпнув на гуму кислоти. Пшикнуло, крутнувся з полум'ям димок, війнуло паленим. Чоловік з мозолею застібнув кишеню з грішми і повалився в бур'яни.

– Води!

– Зараз! – відгукнувся Горчик. Підхопив відро і вихлюпнув туди, де мала бути голова пацієнта.

Чоловік з мозолею чи, може, вже без мозолі й пальця довго во-рушився, ще довше спинався, чхав і оддирав гуму. На закіптюже-ному пальці сходив парою невеликий кратер. Кров не йшла.

– І не капнула! – підтвердив Горчик.

– Все? – спитав пацієнт.

– Тільки обгорну ногу капустою, – сказав безрукий, збираючи інструмент.

Захоплений Горчик витер об штани руки і одягнув сонцезахи-сні окуляри з одним скельцем:

– Екстра, прима, люкс! Присягаюся вербою!

Грушівчани, а поміж них і Горчик, звикли присягатися вер-бою. Так повелося з часів давніх – народження містечка. Біля його сповитку стояла старезна верба. І пустили б її на дрова чи милиці мотоциклістам, але на вербі вродила велетенська, завбільшки з бу-ряк, груша. Спраглі страждальці, що вечорами розпивали самогон у лозах, вже давно нею закусили б. Та вчитель Ярута попросив їх не чіпати грушу, пообіцявши щосуботи кіло оселедців. А сам напи-сав листа академікам. Науковці барились. Ярута блукав у сутінках з гасовим ліхтарем і чекав, чекав, чекав.

І от на березі пригальмував джип. Хряснули дверцята. З ма-шини спочатку вистромилися ноги, а потім за сприяння учнів ви-брався патріарх у білому полотняному костюмі. Професор осідлав носа вінтажним пенсне, задер голову, поплямкав білими од поси-леної роботи інтелекту губами і вичавив, як пасту із зашкарублого тубика:

– А-вв-о-кк-а-до?

– Авокадо!!! – хором гаркнули аспіранти. Од звукової хвилі переспіла фрукта обірвалася, шелеснула крізь листя і булькнула у вир. Чотири дні її марно шукали дайвери. А через рік біля верби урочисто відкривали науково-дослідний інститут. Згодом звели з білої цегли харчоблок, гараж, триповерхові котеджі, магазини, вокзал, ресторан та два дитсадки для дітей молодих фахівців. А на околиці – крихітний аеропорт.

Верба, затінена новобудовами, всохла. Малі рибалки безборонно шукали під її корою личинок для наживки. Але назва містечка, про походження якої вже не пам'ятали навіть у науково-дослідному інституті, лишилася – Грушівка.

Горчик до появи незнайомця поставився філософськи. Підвалина життя – матеріальна, думав він. А от чи зможе фінансово бідна Грушівка вбезпечити запити двох високих натур?

Горчик мав себе за спритного хлопця. Знав навіть, як лівою рукою витягнути з нової колоди шість тузів. Гість йому сподобався. Він з першого погляду викликав симпатію і довіру. Із таким напарником можна швидко залагодити всі невідкладні справи, подумав Кіндрат Кіндратович.

Прибулець вишукано помахав рукою, і коли долоня протряхла од поту, тицьнув її Горчику:

– Рафат Лукумович Рафатов!

Від двох грасуючих «р-р» дрібне горобине птаство з хуркотом злетіло на колишню церкву із вивіскою «Хімчистка».

Горчик потис прибульцю руку: – Кіндрат Кіндратович Горчик і, встеживши за поглядом Рафатова на «Хімчистку», додав: – Днями обчистили! Привезли сюди прати норкові манто з народного театру хутрянних мод при херсонському зоопаркові, а їх і вкрали.

Чоловіки переглянулись, і в їх зіницях затеплили аж три іскорки взаєморозуміння. Іскорок могло бути й чотири, але в каламутному скельці Горчикових окулярів яснів лиш вогник електролампочки над дверима однієї з точок громадського харчування.

– Поблизу годують? Слиною сходжу, як собака Павлова, – признався Рафат Лукумович.

– Курчата табака? – запропонував Горчик.

– Хіба що з баранини.

– Значить з баранини, – звеселився швидкий на посмішку Горчик. І обидва рушили вздовж рядочка старушенцій із виставленими на продаж соняшниковим насінням та баночками з червоною аджикою.

Грушівку називали і містом, і селом. Жоден поборник справедливості не зміг би віддати перевагу якомусь із цих статусів.

Бо нагадувала Грушівка незаміжно сорокарічну дівчицю. Дівчина? Молодиця? Косметика у вигляді новацій не змогла помітно причепурити колишню Вербівку. У розчинених вікнах науково-дослідного інституту блимали комп'ютери. У затінених вишняками дворах з похиленими тинами, хлівами і погребам збивали масло, під жакхливий вереск вправляли в свинячі рила дротяні кільця, одрубували собакам хвости, квасили огірки, відбілювали для приїжджих модниць полотно. Водопровідна колонка не цуралася тут сусідства з криницею. Годинники підводили за сигналами точного часу, але виганяли череду після третіх півнів. На городах лаялися за межу, в приземкуватій хатині танцювали з бубном трясуні, а через дорогу, в актовій залі, точилася наукова дискусія чи прів перед аудиторією войовничий атеїст.

Горчик і Рафатов ступали посмуговою гострими тополіни-ми тінями площею до згорілої пожежної каланчі. Старий центр Грушівки чаївся між платанів на пагорбі. Звідси виднілася річка імені Климента Ворошилова, за нею – ліс, а ближче, вздовж зеленої улоговини, снував у вранішньому серпанку базарний люд. Там торгували всім – від барсучого жиру до французьких парфумів «Чорна манія». Ще ближче, у старовинному купецькому особняку при чотирьох колонах, розмістилася «Заготхудоба», ліворуч – напівпідвал з таємничою табличкою «Скарби Пітьми», далі – агентство нерухомості «Параліч» з двома схрещеними милицями на логотипі. Праворуч цілий квартал займала споруда аж з вісьмома дверима, до них стояло вісім черг бабусь і кожна тримала по новісінькому шкіряному портфелю. Хоч на установі не було жодної вивіски, місцеві знали: тут працює регіональна філія «Державного департаменту управління чутками». Поряд тулився приземкуватий цех всесвітньої мережі автосервісу «П'єр Кардан». А посеред бульвару Вчених вражав гострими модерними обрисами музей самогоноваріння з керамічними апаратами трипільської доби у вітрині і написом через усе скло «Україна – батьківщина самогону!».

У корчмі «Під каланчею» ще було порожньо. Горчика тут знали. Лець скрипнули двері, як буфетниця із забинтованими пальцями гукнула:

– Галю, стрічай!

Горчик цьомкнув єдиний вільний од марлі Нюсин пальчик і замовк. Око Кіндрата Кіндратовича крізь вибитий окуляр випромінювало стільки емоцій, скільки не змогли б десять, а мо', й п'ятнадцять очей закоханих. Нюся приязно усміхнулася, поправила марлю на забинтованих од завидющих очей коштовних каблучках і вказала гостям на столик біля вікна.

Обпалений недокурками, поштриканий виделками стіл криво перебігала тріщина. Посеред неї пінявилася калюжка пива. Дві мухи, кожна зі свого боку, придріботіли по здутому дикті до калюжки і занурили хоботки.

– Диви, навіть хітинові можуть порозумітися, – здивувався Рафатов.

– Найгірше в ділових людей недовіра, – зітхнув Горчик і колупнув нігтем закривачку на мінералці.

Поки готували курчат, на стіл з вологими кругами від мокрої ганчірки Галя наставила найвишуканіших місцевих страв. Наостанок принесла макітерку делікатесу, яким частували тільки знаменитостей, – вареники з чорною ікрою, присмачені свіжими шкварочками зі смаженою цибулькою. А посеред столу поставила карафку напою, що пускав блакитні хмарки.

Тугий вихор напнув фіранку, розсипався за вікном абрикосовим цвітом та недокурками. Зашуміли на мить і стихли дерева. Рафат Лукумович, досмакувавши вареник, витер губи і спитав:

– Це мене, конешно, не обходить, але не можу втриматися. Нащо тобі ці клоунські окуляри без скла?

Горчик примружився:

– Звик. Був снайпером. А снайпери праве око бережуть, як зіницю... Тьфу! Як, як... Ну, дуже бережуть...

– А ліве?

– Ліве – теж. Але так очі бачать у різних режимах і тоді зразу ловлять відстань.

Рафатов здивовано стеноу плечем і линув у чарки імлистої блакиті.

– Я теж питаю, – сказав Горчик. – Бо зроду не бачив таких екзотів – мозолі, гімнастерка, галіфе...

Рафатов глибше вмовстився в крісло, випростав ноги і сказав так серйозно, що стало схожим на жарт:

– Шукаю... Шукаю себе, форму і зміст. Маю чотири дипломи, але часто мене знають як дєрвіша. Мандрую, думаю, спостерігаю. Довго дєсь всидіти не можу. Тягне в дорогу. Вивчав фармацію в Марселі. Буває, лікую за канонами ібн Сіна. Буває, коригую траєкторії комєт та фінансів. Буває, передбачаю майбутнє, відкриваю і пломбу чакри.

– Чакри? Чим?

– Зубною емаллю «Дєнта». А ще вмю читати хмари і хвилі. Останні півроку працював у сфері туризму...

– Гідом?

– Нічним привидом у Підгородєцькому замку. А до того – в інституті дамської краси...

Горчикові здалося, що кирпата Галя їх підслуховує, і він жестом наказав їй шєзнути за дверима підсобки.

– ...Був авіаційним механіком! Випадково натис у пасажирському літакові кнопку, що шасі ховає... Лайнер влігся, а звести його вже не змогли. Навіть вертольотами.

– Під суд?

Рафатов приплющив очі й заперечливо похитав головою:

– Зробили в літаку стриптиз «Восьме небо».

– Шарман, – схвалив Горчик. – Хоча спробували б підкопати, протягнути канати. І кранами...

– Вчителював у ліцеї для обдарованих, – продовжив Рафат Лукумович. – Умовив директора збудувати на подвір'ї макєт пельки синього кита.

– Синього?

– На відкритих уроках зоології показував, як у тій паці може розвернутися підвода з двома кіньми.

– А платили?

– Як учителєві фізкультури. Але якось приїхали з міністерства подивитися. А я, щоб сказати «цоб», сказав «атя». Полудрабок зачєпився за китовий вус, коні понєсли, а пелька всіх гіпсокартоном і накрила.

Горчик закурив:

– Живі?

– Пожежники з райцентру нагодилися...

Базарювальники, що згодом заповнили корчму, змогли б почути лише кінець розмови двох нових знайомих, яку вони вели пошепки, по дружньому прихилившись головами:

– А ще треба запатентувати ідею пам'ятників грошам, поки до цього ніхто не додумався.

– А яким?

– Гульдену в Голландії, лірі в Італії, франку, марці, форинту, злотому, леї, песо, кроні... В кожній країні – в її стилі, кольорах і колориті. Проект – суперграндіозо, беліссімо. Світова спадщина, історія. Це будуть пам'ятники мріям, патріотизму, щастю і кайфу...

– То, може, й банкіри зацікавляться?

– Думаю, і парламенти теж...

2

Редакції газет, як люди: зі своєю вдачею, характером, любов'ю, своїми збоченнями від магістральної редакційної лінії. Однак усім цим творчим колективам не зрозуміло, як вдається випустити на диво схожі газети. Сатирична сторінка? Скільки б над нею не думали, а обов'язково видрукують аншлаг: «Ходить Перець по району». Ледь замріють у небі сніжинки – перші сторінки підперізуються рубриками: «Зимівля худоби. Тваринництво – ударний фронт». Так, саме «фронт»!

Щоліта газетярі – «бійці переднього краю» – наступають на віджиле, пишуть цілі фоліанти про битву за врожай, воюють за естетику племінної роботи в тваринництві.

Одне слово, йде війна. Без флангів, із наступами, ліричними відступами, нічними рейдами по згодовуванню макухи, жертвами. А редактора завдання яке? Забезпечувати війні тили. То важка робота. Того й бережуть газетярі редакторів, достоту як хокеїсти – воротарів. Тому й сплачують усім без винятку щовідпустки

чималенькі лікарняні, аби пригоїли травми, погамували розхитані нерви, надбали кілограмчиків два-три втраченої ваги. Бо завтра знову сурма обов'язку покличе в похід на колорадського жука і сіробуромалинову японську цвіль!

Редакторів оберігають. Тож і щопонеділка летючка в редакції грушівської районної газети «Грушівські зорі» – колишньої вербівської «Нові краєвиди» – закінчувалася скоромовкою оглядового:

– Минулого тижня газета втримала головні позиції. Чимало видрукувано бойових матеріалів: «Культармійці на селі», «У наступі слово», «Стратегія і тактика годівлі великої рогатої худоби», «Не полишати передній край», «Фронт чи тил?», «Чому авангард в ар'єргарді?», «Холості постріли», «Деінде ходить ДНД». Журналісти, зокрема Ювеналій Осінній, підняли першорядні теми.

Ювеналій Осінній – то був останній псевдонім редактора Владислава Бука. Він, щоб знати неупереджену думку колективу про власні публікації, міняв псевдоніми щотижня. Черговий псевдонім шефа коректорки повідомляли оглядовим, і ті на летючках вдавали, що їм невтямки, хто ховається під вигаданим прізвищем. І хвалили автора. Це тішило й оберігало нерви редактора, притлумлювало запал з понеділка почати збільшувати наклад. А коли запал згасав, Владислав Бук ставав дуже приязною людиною: читав рукописи, в'язав до спінінгів гачки, забезпечував редакції тили і думав, чи не виловлять усю рибу до його виходу на пенсію. Річка імені Климента Ворошилова за Грушівкою впадала в море. І поки що у ній водилися і кефаль, і карасі.

Левко Прядка, завідувач листами, що тільки вчився носити краватку, примостився навпроти дзеркальної шафи. З люстра на нього дивився білявий хлопець із ранніми зморшками-сміхованцями, готовий будь-коли з будь-чого потішитися. Левко крадькома скосив очі і довгий час задоволено розглядав відображення практикантки Олі Деркач.

Оля таки була вродливою. Але залицятися Левко не смів. Уся її постава говорила, що зальоти – марна справа. При ході навіть повненькі дівочі колінця під крадькуватами поглядами Левка змор-

щувались у відразливі гримаски, мов хотіли сказати: «Тьфу! На війні – не до любові».

Аби згайнувати час, Левко заходився подумки складати нову гумореску: «У чоловіка все має бути прекрасним – штани, жінка, авто. Але передовсім найгарнішими мають бути думки. У мене була чудова думка мати гарне авто, штани, жінку»...

За вікном розкотисто гримнуло, наче по даху прокотили порожню підводу, дзенькнули шибки, линув дощ. Редактор увімкнув настільну лампу, оглядовий сьорбнув води і обережно підсипав у голос дрібку пафосу:

– У нас побільшало нарисів. Викличе інтерес публікація Ювеналія Весняного про стоматологів «Глибокі корені». Автор підняв проблему виховання трудових династій. Авжеж, професійні навички не передаються в спадок, як обійстя, майно. Їх треба плекати. В нарисі переконливо показано оті корені – витоки майстерності хірурга Войханського. Його прадід смикав у шинку кутні конопляною дратвою, а правнук створює в лікарні реанімаційну стоматологічну школу. Широко використано в матеріалі фольклор. Хоча б таке типово українське прокляття: «Щоб тобі всі зуби повіривало, а їден зоставило для зубного болю!».

Левко став подумки складати нову гумореску: «Вперше механіку і здоров'я поєднав невідомий француз. На світанку він приплентався на залізницю в Гаврі і прив'язав себе за хворий зуб до буфера останнього вагона. Дітище Уатта по-розбійницьки свиснуло і почало набирати хід разом із припнутим французом. Перші два льє той біг вривень з паровиком, а на третьому зламав ногу, два ребра та ключицю. Експериментатора волоком доставили в монастир босих кармелітів, де німий коваль, скориставшись неприємністю пацієнта, вилучив обценьками його хворий зуб. А щоб не помилитись, і два сусідніх – здорових».

Редактор мацнув язиком ранку від свіжовирваного кутнього, і той доторк реанімував його запал підтягнути наклад:

– Газета наша сіра. Немає людського матер'яльчику. Ну, буденщина. Чого не знайти б таке? На острові в очеретах – хатина бакенщика. Лілеї, весла, кози, сіті. Донечка-красуня. Капітаном стати мріє. Ні! Не поліції, а на кораблі. Ну, а батьки як батьки... Але ж

і доця з характером. Уночі ладнає торбину харчу, відв'язує каюк – цей момент Владислав Бук у полемічному запалі проілюстрував на телефонному дровоті – цілує козу Бригантину і тікає вступати в морехідку. Од неї одвертається коханий. А Оксана не зважає. Ну, практика в Арктиці. Сніги, крига, полярне сяйво, моржатица. Нарешті – диплом капітана. І от уявіть останній абзац:

«Древня ріка. Хвилі лижуть призахідне сонце. Дідусь та бабуся запалюють бакен. Струхлявілий човен високо злітає на хвилю, дідусь дашком притуляє до брів руку і вдвляється у вечорові сутінки. Он із-за вигину ріки весь у сліпучих вогнях впливає пасажирський корабель. На палубах заворожуюче і ніжно лине «Танець із шаблями». Враз оркестри, в тім числі й жаб'ячі, заглушає гудок. На капітанському містку в білій формі осяяна ліхтарями Оксанка привітно махає батькам»...

Оля часто-часто кліпає вологими очима.

– Га? Хіба таке знайти не можна? – риторично питає Бук.

– Я чула, на машзаводі є жінка-коваль, – голос Олі Деркач виповнений гордістю. – Єдина в країні. І норми перевиконує...

– Бачте! Хто веде жіночу тему? – суворо дивиться Бук.

– Прядка! – бавиться планшетом відповідальний секретар.

– Скільки за тиждень здав рядків?

– Аж чотириста, – показує на планшеті цифру секретар.

– Норма?

– Аж тисяча. Двісті на день.

– Слухатимемо творчий звіт, – гримнув редактор і його голос поглинув гуркіт стихії...

Левко дивився у вікно і думав, що порятувати його за таких обставин міг лише репортаж про приліт на землю делегації марсіанців з представниками усіх верств населення червоної планети. На кам'яному колі сонячного годинника, встановленого посеред площі ще невігласами-турками, репались останні краплі кислотного дощу. Випогоджувалося. Гранітний шпиль, що правив за годинникову стрілку, кинув тінь на цифру 11. Бабусі годували голубів. До площі посунув цікавий люд, туристи. Всі чогось очікували.

– Їдуть, їдуть! – радісно заверещали діти.

А на площу вже виповзав куценський поїзд: тракторець тягнув за трос заплъований вапном компресор і невеликий причеп. На причепі за столиком четверо чоловіків у помаранчевих жилетках служби доріг різалися в підкидного дурня. Посеред майдану тракторець крутонув на мокрому асфальті віраж – четверо чоловіків зісковзнули через борт. Загурчав компресор – дорожники з відбійними молотками, кирками та ломачами почали довбати асфальт навколо сонячного годинника.

– Що вони роблять? – несміливо спитала Оля.

– Переставляють на літній час, – буркнув Левко і взявся шукати небуденщину в останній редакційній пошті.

Серед пошти, як недокурки в ставку, рясніли анонімки.

Писали про подружню невірність. А це підозріло. Писали про довголітню подружню вірність. А це більш, ніж підозріло. Левко був певен, що існує якась таємна, суворо законспірована приватна початкова школа анонімників. Бо майже всі дописи без зворотньої адреси закінчувалися однаково: «Якщо не допоможете, скаржитимемося і на вас».

Із розвитком геронтології, пропагандою фізкультури та молочно-овочевої дієти, що відсунули межу згасання розумових та інших важливих функцій організму, почастишали замовлення на шлюбні оголошення:

«Знемагаю од самотності. Шукаю чоловіка-друга, пенсіонера. Генерала чи полковника. Можуть бути фізичні вади, тільки не алкоголіки. Мені 45 років. Заробляю інтелігентним трудом. Працюю в театрі суфлером».

Частина листів була вже од теоретиків на заслуженому відпочинку. Вони цілком серйозно пропонували оточити всі курорти десятикілометровою забороненою для молоді до 28 років зоною; на деяких книжках друкарським способом зробити написи «Дітям до 16 років читати заборонено»; в спиртні напої для боротьби з пияцтвом додавати мікстури, що послаблюють шлунок.

Зрештою, Левко здибав лист, в якому нічого не вимагали, не пропонували і не погрожували:

«Я – пенсіонер Бровко Дмитро Михайлович, м. Грушівка, Кіндійка, вул. Народної помсти, 36. По цій вулиці № 36 живе моя се-

стра Фрося. У неї дві дочки. І в кожній по двоє дітей. Одна дочка живе з чоловіком нормально. А інша – з двома чоловіками. Від одного – син. Від іншого – дочка. Син – у шостий клас, а дочка – в другий клас.

Це для мене племінниця Нюся Никифорівна Милая. А її мати – Левченко Фросина Михайлівна. Живемо разом. Милая Нюся Никифорівна, працює вул. Ушакова корчма «Під каланчею». Тиждень працює – тиждень удома. І ось Нюся Никифорівна Милая полюбила чоловіка чи з-за того, що в нього на грудях виколото кольоровою тушшю або чорнилом. На правій груді Ленін, на лівій – Сталін. Прізвище його гр. Капля Саша. При розповідях у нього батько розумний і хороший. І сестра п'ять разів заміж виходила. Хороша.

А я сам Капля Саша. Нюсю люблю, півроку ходжу до неї і буду ходити до першого квітня 2325 року. А з 1-го IV 2325 р. Нюсю заберу, а дітей Вову і Лелю залишу вам. Нюся мене любить, куди я захочу, туди й вона зі мною поїде.

Далі? Гр. Капля Саша майже півроку 2324 р. освоїв себе хазяїном по вул. Народної помсти, 36, Киндійка. Зарплату? Та що зарплату? Хоч би дітям цукерок купив би та й пригостив. Все Каплі є. Але Нюся хотіла, щоб був він її чоловік. А він? Стиляга, туняедець, кусочник. Годуй і напувай його за те, що він ходить.

Учора, 25 травня 2324 р. Нюся пішла на роботу в 6 годин ранку. А туняедець спить гр. Капля Саша. Діти розійшлися по родичах, я один удома. Виспався, дивлюся, ходить по кімнаті до 11.00 години. Виходить прямо в кухню. Мужик такий, що чотири літри борщу зжере. І зжер. Я – прямо йому, що ти їсиш холодний і безплатно, гр. Капля Саша? Відповідає, я буду ходити і їсти те, що захочу, до 1 квітня 2325 року, а потім вам двох дітей залишу, а Нюсю заберу з собою. І поїду. Нюся мене любить.

Що я повинен гр. Каплі Саші ломиком руки відбити, щоб ложку не тримав? От і все коротко. Яка любов куди доведе».

Думаючи про ще незвідані нетрі подружнього життя, Левко став вивчати гасло «Журналісте, ти пишеш для людей і про людей». Гасло висіло так давно, що й замінити його нікому на думку не спадало. Хоча газета здебільшого писала про раціони, надої, гектари, тонни, корми, виробничі завдання. За рік Левко лише